

SOSYAL BASKINLIK KURAMI (II)

Doç. Dr. Derya Hasta
Ankara Üniversitesi
DTCF Psikoloji Bölümü

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

➤ Grup temelli hiyerarşilerin altındaki 3 temel süreç:

1) Biriken bireysel ayrımcılık

2) Biriken kurumsal ayrımcılık

3) Davranışsal asimetri

➤ Bu süreçler önemli ölçüde meşrulaştırıcı mitler yardımıyla işlemektedir

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

1) Biriken bireysel ayrımcılık

- Bir gruba ait bireylerin başka gruplara ait bireylere yönelik basit ve günlük ayrımcılık davranışları (bir azınlık grubunu işe almayan bir patron).
- Bu tür bireysel davranışlar zaman içinde birikerek gruplar arası güç ve statü farklılıklarının büyümesine katkıda bulunur.

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

2) Biriken kurumsal ayrımcılık

- Özel ya da resmi kurumların gruplar arası ayrımcılığa yol açan ya da ayrımcılığın artmasını sağlayan kural, prosedür ve uygulamalarına karşılık gelir.
- sistematik terör
 - Resmi terör
 - Yarı resmi terör
 - Resmi olmayan terör

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

3) Davranışsal Asimetri

- 1) **Asimetrik iç grup yanlılığı:** İçgrup yanlılığı baskılanan gruplara oranla baskın gruplarda daha yüksektir.
- 2) **Dış grup yanlılığı:** Baskılanan grupların kendi gruplarının astlığını kabul edip dış grupların üstünlüğünü kabul etmesi.
- 3) **Öz yıkıcılık:** Baskılanan grupların kendilerine verdikleri zararlarının baskın grupların onlara verdiği zararlarından daha yüksek olması (örn., iç gruba ilişkin negatif kalıpyargıların kabulü ve içselleştirilmesi)
- 4) **İdeolojik asimetri:** Sosyal baskınlık yönelimi yüksek olanların grup temelli hiyerarşinin devamını savunan politikaları da desteklemesi.

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

➤ Meşrulaştırıcı Mitler

Sistemdeki sosyal değer bölüşümünü yapan sosyal uygulamaların ahlaki ve entellektüel açıdan haklılaştırılmasını sağlayan tutumlar, kalıpyargılar, değerler, inançlar ve ideolojilere karşılık gelir.

➤ **Hiyerarşi artırıcı mitler:** Grup temelli eşitsizliğin devamını savunan mitler

➤ **Hiyerarşi azaltıcı mitler:** Grup temelli eşitliğin sağlanmasını savunan mitler.

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

➤ Sosyal Baskınlık yönelimi

➤ Grup temelli hiyerarşileri savunma arzusu ile alt grupların üst gruplar tarafından baskılanmasını destekleme düzeylerine karşılık gelen psikolojik eğilim.

➤ Grup temelli hiyerarşilerin oluşmasının temelinde insanlarda bulunan bu yönelimde yatmaktadır

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

➤ Sosyal baskınlık yönelimi

- SBY düzeyi grup üyeliği, bireyin sosyokültürel değerleri, eğitim düzeyi, empati düzeyi ve cinsiyetine göre değişmektedir.
- SBY gruplar arası ayrımcı tutumları ve eşitsizlikleri güçlü şekilde yordamaktadır

❖ Sosyal Baskınlık Kuramı

➤ Sosyal baskınlık yönelimi

➤ Türkiye’de sosyal baskınlık yönelimi kapsamında yapılan çalışmalar

➤ Kurama yönelik eleştiri ve tartışmalar

➤ Sistemi Meşrulaştırma Kuramı